

Försvarsdepartementet
Enheten för samordning av samhällets
krisberedskap
fo.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande angående remiss avseende En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)

Lantbrukarnas Riksförbund har tagit del av rubricerad remiss och vill härmed lämna följande att anföra.

Sammanfattning

LRF är positiva till förslaget om en modell för försörjningsberedskap men efterfrågar tydligare skrivningar för att undvika att den nya strukturen leder till ökad administration eller ökade kostnader för icke-statliga aktörer. En viktig grundprincip som behöver bejakas i samband med att återuppbygga det civila försvaret är att åtgärder inte ska leda till ökad administration och regelbörda samt att företag inte ska förväntas finansiera beredskapsåtgärder som inte är gynnsamma vid normala förhållanden.

LRF vill även framföra att stärkt inhemsk produktion är ett kraftfullt verktyg för att möjliggöra en robust och motståndskraftig försörjningsberedskap, parallellt med arbetet att säkra handelsströmmar och lagring. Detta omfattar även produktion av inhemska insatsvaror. För att företagen ska klara av att investera i olika beredskapsåtgärder krävs det att det finns långsiktig lönsamhet. LRF anser att livsmedelsstrategins mål om en ökad hållbar produktion bör tydligare användas som en del i att stärka försörjningsberedskapen i området livsmedel och vatten.

1. LRF tillstyrker behovet att skapa en nationell samordnande funktion och att ansvarig myndighet blir MSB. Vi tillstyrker även förslaget att tillhandahålla en kontaktpunkt dit företag kan vända sig till. Däremot noterar vi att det är ett stort uppdrag och kommer att kräva omfattande kompetens och resurser.
2. LRF tillstyrker utredningens förslag att staten ska bära huvudansvaret för försörjningsberedskapen och att staten ska ansvara för den huvudsakliga finansieringen av de åtgärder som syftar till att stärka försörjningsberedskapen. LRF anser även att finansieringsprincipen bör vara att staten ska ersätta externa deltagare för betydande kostnader för att delta i planerings- och övningsverksamhet som staten anordnar, om det krävs för att säkerställa deras deltagande.
3. LRF efterfrågar ökad tydlighet i finansieringsprinciperna kopplat till vad som förväntas av icke-statliga aktörer. Det behöver tydliggöras vilka åtgärder som icke-statliga aktörer förväntas stå för på egen bekostnad och hur detta förhåller

- sig till den övergripande principen att det är staten som ska stå för den huvudsakliga finansieringen.
4. LRF efterfrågar tydlighet gällande försörjningsanalyserna. Hur säkerställs att arbetet med nationell försörjningsanalys inte innebär extra administration och dubbelrapportering av uppgifter som företag redan lämnas till myndigheter? Även frågan om att antalet totalförsvarsmyndigheter utökas riskerar att öka administrationen.
  5. LRF noterar att Trafikverket får ett utökad uppdrag, vilket är bra. Utan fungerande leverans- och distributionskedjor från insatsvaror till färdiga livsmedel - kommer maten inte till konsumenten. LRF efterfrågar tydlighet gällande hur man ska kartlägga behovet för transporter i olika sektorer. Sannolikt är finns ett behov av att Trafikverket har en långtgående samverkan med övriga beredskapssektorer för att gå i mål med uppdraget.
  6. LRF noterar att skogsbruket inte nämns samt att skogsbruk och dess vidareförädling bör omfattas som en del i Totalförsvaret och ingå i beredskapssektorn för energiförsörjning. Jämför Bioekonomiutredningens analys.

10. Informationsinhämtning från näringsidkare

Det finns en stor vilja bland företagen inom de gröna näringarna att göra sin plikt för Sverige och bidra till att stärka samhällets motståndskraft och robusthet. Kan de gröna näringarnas personal, kompetens, lokalkännedom eller arbetsmaskiner bidra till att stärka Sverige är LRF villiga att hjälpa till. För att möjliggöra detta behöver tydliga avtal, försäkringar och ersättningar komma på plats som bygger på frivillighet. Även personalförsörjningsfrågan behöver lösas för att säkerställa att mat- och energiproduktionen inte påverkas.

Många företag som verkar inom jord- och skogsbruket är småföretagare. Företagen påverkas redan i dag av omfattande regelbörda och administration och lönsamheten påverkas. Resurser finns inte för att klara av ytterligare administration.

LRF är positiva till att utredningen pekar ut området livsmedel och vatten som ett av sex områden som ska genomföra försörjningsanalyser. LRF vill framföra att sektorsområdet har i dag ett fungerande arbete. Dels samlas näringen och myndigheterna i så kallade SKAL-möten, dels har Jordbruksverket och Livsmedelsverket genomfört flertal möten för att tillsammans med näringen identifiera olika sårbarheter i livsmedelskedjan. Av denna anledning är det viktigt att försörjningsanalyserna bygger på de strukturer som hittills har utvecklats.

Utredningen skriver själva att arbetet med att göra försörjningsanalyserna kommer att bli ett omfattande arbete. Med detta i beaktande saknar LRF en tydlig konsekvensanalys gällande hur försörjningsanalyserna kommer att påverka det administrativa arbetet för företag. Särskilt kopplat till hur småföretagare kommer att påverkas av det ökade administrativa arbetet. Detta gäller särskilt utredningens två förslag att dels att lagen

(1982:1004) ska tillämpas på planeringen av försörjningsberedskapen, dels förslaget att antalet totalförsvarsmyndigheter utökas. LRF anser att dessa två förslag riskerar att öka den administrativa bördan för företagen. Tillämpas utredningens förslag gällande 1982:1004 så innebär detta att myndigheterna kommer att få utökad befogenhet att inhämta information från näringslivet. Utöver innebär utredningens förslag om att antalet totalförsvarsmyndigheter kommer att utökas. Förslagen tillsammans innebär således att fler myndigheter kommer befogenhet att inhämta information från näringslivet. LRF ser med oro att förslagen kommer att leda till ökad administration och dubbelrapportering av uppgifter som redan lämnas till myndigheter.

LRF föreslår att det ska förtydligas att totalförsvarsmyndigheter i största möjliga mån ska samordna kontakten med företag genom sektorsansvariga myndigheter. Detta för att undvika att fler kontakter än nödvändigt inte görs samt att myndigheterna inför kontakten får kunskap om den information som redan har delgetts. LRF anser att det är viktigt att försörjningsanalyserna bygger på de strukturer som hittills har utvecklats när det gäller statistik- och informationsinhämtning.

13. Beredskapslagring

LRF instämmer med utredningen i att ett beredskapslager i första hand bör bygga på omsättningslager (de fall där produkterna åldras) och att lagring bör ske produktionsnära och av rå- och insatsvaror i första hand (inte av förädlade varor).

Det framgår inte tydligt om utredningen fördrar beredskapslager helt i statlig regi eller genom avtal med underleverantörer i berörda näringar. LRF ser dock att produktionsnära omsättningslager av råvaror och insatsvaror, i synnerhet i lantbrukssektorn, förutsätter ett system med flera utspridda lager som hanteras och omsätts av aktörer med god marknadskunskap. Vi förutsätter därför att beredskapslager inom jordbruk i första hand anordnas genom frivilliga avtal med privata aktörer inklusive gårdar.

Beredskap behöver bygga på både frivilliga och statligt reglerade lager och ha som grundprincip att de inte ska vara marknadsstörande.

Utredningen förordar ett system där regeringen beslutar om användningen (sänka nivå m.a.a. kris) i de fall det saknas särskilda skäl för att myndigheter beslutar, och att den myndighet som ansvarar för beredskapslagringen bör ge regeringen nödvändigt beslutsunderlag. LRF anser att det i många fall är bättre att myndigheter med kompetens om aktuell sektor och dess marknad beslutar om behov att använda lager och hur och när återuppbyggnad kan ske. I fallet med jordbrukets råvaror och insatsvaror skulle vi hellre se att Jordbruksverket får fatta beslut om att använda beredskapslagren.

16. Finansiering av försörjningsberedskapen

LRF efterfrågar ökad tydlighet i förslaget om att enskilda och icke-statliga aktörer kan förväntas att på egen bekostnad upprätthålla en viss grundberedskap för att hantera

mindre störningar. LRF delar utredningens bedömning att undantag från statens huvudansvar bör övervägas nog. Problembeskrivningen gällande beredskapsåtgärdernas karaktär som tar sikte på osannolika eller svårförutsedda händelser, och gör det svårare i konkurrensen om begränsade resurser är rimligt beskrivet.

Det är värt även att lyfta att för företagen inom lant- och skogsbruket har de senaste åren av marknadsstörningar till följd av klimatförändringar såsom torka och översvämningar, brist på tillgång och ökade priser på insatsvaror med anledning av kriget i Ukraina och svårigheter att säkra kompetensförsörjningen till följd av pandemirestriktionerna inneburit minskad lönsamhet och försämrade förutsättningar att investera i olika åtgärder på gårdsnivå.

Livsmedelsproduktion utgör en samhällsviktig verksamhet. För att företagen inom lant- och skogsbruket ska klara av att investera i en viss grundberedskap är det nödvändigt att näringen får rätt förutsättningar. I nuläget begränsas dessa förutsättningar till följd av bristande lönsamhet. Jordbruksverket har exempelvis bedömt att 25 miljarder behöver investeras i dränering för att säkra livsmedelsproduktionen. Ett annat exempel på detta är vattenförsörjning till lantbruket som både är en fredstida beredskapsinvestering och aktuell för kristida behov. Enligt den senaste kartläggningen från 2016 har hela 94 procent av jordbruksmarken ingen konstbevattning alls, medan bevattningsdammar endast svarade för lite över 2 procent av vattenförsörjningen av svenska åkermarker. Årets investeringsstöd kommer emellertid att underlätta skapandet av ungefär 300 nya bevattningsdammar fram till 2027. Detta stöd är dock långt ifrån tillräckligt för att täcka det framtida behovet. Enligt våra beräkningar kommer det att krävas ytterligare över 10 miljarder i investeringar specifikt för bevattningsdammar.

Så länge det råder oklarhet om vem som ska finansiera en åtgärd eller en viss verksamhet, finns det anledning att räkna med att åtgärder inte utförs eller att verksamheten inte bedrivs alls eller i otillräcklig omfattning. Av denna anledning efterfrågar LRF tydlighet gällande vad som avses som viss grundberedskap. LRF föreslår att det adderas en skrivning om att en grundprincip för finansiering är att företag inte ska förväntas finansiera beredskapsåtgärder som inte är gynnsamma vid normala förhållanden, samt att privata företag ska skäligen ersättas vid krisinsatser.

Med vänliga hälsningar
LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Ulrika Dennerborg
Enhetschef

Cesar Vargas Iglesias
Handläggare